

حسینیم وای حسینیم

(گزیده مدایح و مراثنی سالار شهیدان امام حسین علیه السلام)

جلد سوم

از کربلا تا مدینه

با مقدمه

ذاکرا الحسین استاد حاج داود علیراده

پژوهش و تألیف

رحیم نیکبخت

(عضو هیئت علمی دانشگاه تبریز)

سرشناسه	نیکبخت، رحیم، ۱۳۵۰
عنوان و نام پدیدآور	حسینیم وای حسینیم: گزیده مدایح و مرثیاتی سالار شهیدان امام حسین(ع)/ پژوهش و تألیف رحیم نیکبخت؛ با مقدمه داود علیزاده
مشخصات نشر	تهران: سفیر اردهال، ۱۳۹۴
مشخصات ظاهری	ج ۳؛ ۵/۲۱×۱۴/۵ م
فروست	مجموعه تاریخ و ادبیات مرثیه آذربایجان؛ ۴
شابک	۶-۳۲۶-۳۱۳-۶۰۰-۹۷۸ دوره: ۵-۳۲۳-۳۱۳-۶۰۰-۹۷۸ ج ۱؛ ۲-۳۲۴-۳۱۳-۶۰۰-۹۷۸ ج ۲؛ ۳-۳۲۵-۳۱۳-۶۰۰-۹۷۸ ج ۳
وضعیت فهرست نویسی	فینا
یادداشت	ج ۲ و ۳ (چاپ اول: ۱۳۹۴) (فینا)
موضوع	حسین بن علی(ع)، امام سوم، ۴-۶۱ ق- مدایح و مناقب
موضوع	مرثیه و مرثیه سرای ترکی- ایران- قرن ۱۴
موضوع	شعر مذهبی ترکی- ایران- قرن ۱۴- مجموعه ها
رده کتب	۱۳۹۴ ج ۵/۲۱/۵ PIR ۴۰۷۱/۵۹
رده بندی	۸۵۱/۰۰۸۳۱
شماره	۳۹۸۳۲۸۴
موضوع	مطالعات ملی

حسینیم وای حسینیم

جلد ۳ از کربلا تا مدینه

مقدمه: ذاکرالحسین اسد حاج داود علیزاده

پژوهش و تألیف: رحیم نیکبخت

نوبت چاپ: اول- ۱۳۹۴

از مجموعه: تاریخ و ادبیات مرثیه آذربایجان شماره ۴

صفحه آرای و طراحی جلد: واحد آماده سازی نشر سفیر اردهال

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: سفیر اردهال

شمارگان: ۵۵۰ نسخه ♦ شماره نشر: ۳۱

بهای دوره ۳ جلدی: ۵۰۰۰۰۰ ریال

© حق چاپ: ۱۳۹۴، انتشارات سفیر اردهال www.safirardehal.ir

شابک دوره: ۶-۳۲۶-۳۱۳-۶۰۰-۹۷۸

شابک جلد ۳: ۹-۳۲۵-۳۱۳-۶۰۰-۹۷۸

نشانی دفتر: تهران، خیابان مفتح، خیابان سمیه، روبه روی بانک ملی ایران، ساختمان ۱۱۸، واحد ۴
تلفن مرکز بخش: ۸۸۳۱۳۸۹۸-۸۸۳۱۹۳۴۲ کد پستی: ۱۵۸۱۸-۷۴۷۱۵ email: safirardehal@yahoo.com

همه حقوق محفوظ است. هرگونه نسخه برداری، اعم از زیراکس و بازنویسی، ذخیره کامپیوتری، اقتباس کلی و جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی، و اقتباس در گیومه در مستند نویسی، و مانند آنها) بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

فهرست مطالب

مقدمه استاد حاج داود علیزاده.....	۱۷
اشاره.....	۱۹
فصل هفتم: احوالات کوچ از کربلا و ورود به کوفه.....	۲۱
زینبون اولدی سهر محراب فارداش / احوالات کوفه / مشکوة تبریزی.....	۲۳
یتشدی قتلگه عشقه من به مبر ^(ص) / احوالات کوچ از قتل گاه کربلا / حقیر خویی.....	۲۶
می جلوه ایلدی گنه جام بلورس / احوالات کوفه / مشکوة و یتیم تبریزی.....	۲۹
آه! چشم خامه ام خونبار شد / ورود اهل بیت (علیهم السلام) به مجلس ابن زیاد (لعنة الله علیه) / نیر تبریزی.....	۳۳
وارد اولودی کوفیه چون اول قطار غم / احوالات کوفه / مرحوم عاصم زنجانی.....	۳۶
گوروم بو گردش دورانی تار مار اولسون / خطبه حضرت زینب در کوفه / مرحوم سید حسین معصومی.....	۴۸
غم غافله سی کوفه ویرانه یتشدی / نوحه زبان حال حضرت زینب ^(ع) خطاب به اهل کوفه و ذکر بعضی از خطبه اش / مرحوم عاصم زنجانی.....	۵۰
یا علی گل کوفیه شورش و غوغانی گور / احوالات کوفه خطاب به امیرالمؤمنین علیه السلام / کریم آقا صافی.....	۵۹

فصل هجدهم: تلاوت قرآن رأس مطهر امام حسین^(ع)..... ۶۳

ای نوک جداده دل آچان ذکر خدایه/ زبان حال حضرت زینب به رأس مقدس/

مرحوم شعاع تبریزی..... ۶۵

اوخور قرآن گوروب بیر باشی زینب/ احوالات رأس مطهر/ مرحوم تاج الشعرا

یحوی اردبیلی..... ۷۰

سری بالای نیزه رویه رو شد/ احوالات رأس مطهر امام حسین/ مذهب آملی..... ۷۲

زاتش هجر تو شاها دل زینب آب است/ زبان حال حضرت زینب^(ع) به رأس

برادر/ مرحوم فرقانی (محبی) تبریزی..... ۷۴

تا مصطفی سال نو گردیده منظرم/ زبان حال حضرت زینب^(س) با رأس

مطهر/ مرحوم اناد علی تبریزی..... ۷۶

دید زینب بانوی ملک عرب/ قرآن خواندن سر امام علیه السلام در کوفه/

مرحوم سیدرضا حسینی حدی مان..... ۷۸

ای سری که به سران شهدا سروری/ خطاب به رأس سالار شهیدان در نیزه/

مرحوم انور اردبیلی..... ۸۰

بوگوزل سسونده قارداش آتاما شیهاتون وار/ زبان حال حضرت زینب کبری^(ع)به سر مقدس حضرت سیدالشهداء^(ع) در کوفه/ مرحوم سید رضا حسینی

سعدی زمان..... ۸۲

قارداشیم اوخور جداده قرآن/ زبان حال خطاب حضرت زینب به کوفیان

بی ننگ/ مرحوم شعاع تبریزی..... ۸۵

فصل نوزدهم: احوالات دیر راهب..... ۸۹

زاهدون ذوق و صفاسی عطف اذکارینده دور/ احوالات دیر راهب/ مرحوم

انور اردبیلی..... ۹۱

گل ایدل ازل خولیه لعنت ایله / واقعه جانسوز دیر راهب / مرحوم منزوی
اردبیلی ۱۰۱

فصل بیستم: احوالات راه شام و مجلس یزید لعنة الله ۱۱۹

نیزده اسدی صبا زلف سمن سایه علی / احوالات راه شام / میرزا عبدالرحیم
سالک مرندی ۱۲۱

چون باش و یروب حجابدن عین جمال عشق / دو بیت در بیان عشق و انتهای
او / مرحوم غمناک تبریزی ۱۲۵

دوند ای شمه باغریمی آلقانه شامده / قصه‌ی شام / تضمین از مرحوم عاصی
تبریزی توسط مرحوم عباس قلی یحوی تاج الشعرا اردبیلی ۱۲۸

نیزه باشندا باشون گشت تک حسین شامه گنبدیر / زبان حال حضرت زینب (س)
در راه شام / مرحوم مهدی تبریزی ۱۳۳

ایکی غم کش باجی قارداش یزید / منزلده / نوحه راه شام / مرحوم مضطر
اردبیلی ۱۳۶

ایکی داشه برباش اولوب نشان بری کوفه / شامده / نوحه کوفه و شام /
حسینی سعدی زمان تبریزی ۱۳۸

من زینبم، سریر شهامت، مکان من / شجاعت زینب / مرحوم حموی تاج الشعرا
اردبیلی ۱۴۰

ویرما چوب خیزرانی لبلرینه سن حسینون / احوالات مجلس اردبیل / مرحوم
مضطر اردبیلی ۱۴۲

برگ گلی گرک باد صبا اوپه / نوحه مجلس یزید / مرحوم ناصر اردبیلی ۱۴۵

فصل بیست و یکم: احوالات حضرت رقیه بنت الحسین (ع) ۱۴۹

ای شمشه‌ی کاخ آرزوها / احوالات حضرت رقیه بنت الحسین (ع) / عابد تبریزی ... ۱۵۱

- مدتدی شامده من، استقامت ایلمشم / زبان حال حضرت رقیه^(س) / مرحوم
 مضطر اردبیلی ۱۵۵
- بر خاک رخت اشک تر اندوخته بودم / از زبان حضرت رقیه به سر مطهر امام
 حسین^(ع) / مرحوم پدیده تبریزی ۱۵۹
- بو خرابهده سورش ای بابا، حال زاریمی روزگاریمی / احوالات خرابه شام /
 دلریش تبریزی ۱۶۱
- دختری را خانه در ویرانه بود / احوالات خرابه شام / ژولیده نیشابوری ۱۶۳
- شایان شب تار مرا گوش کنید / احوالات بنت الحسین^(ع) / ژولیده
 نیشابوری ۱۶۵
- من نه مدتدی با بیایله ساعت آختاروردوم / زبان حال حضرت رقیه سلامالله
 علیها / مرحوم شانی تبریزی ۱۶۸
- عمه جان چیست گنایم همه شب تا به سحر / زبان حال حضرت رقیه خطاب
 به حضرت زینب / مرحوم شانی تبریزی ۱۷۲
- اورک یانور آلتور غملر احتراقینه / حالات خرابه تضمین از مضطر اردبیلی /
 یوسف معماری اردبیلی ۱۷۴
- آغلاما بلبلوم ای سکینه گلوم / رأس مطهر امام در خرابه‌ی شام / مرحوم
 یحییوی تاج الشعرا اردبیلی ۱۷۹
- ال سینه‌ده ویرانه بوجاقنده رقیه / حالات وفات حضرت رقیه علیها سلام و
 آمدن غسله و دفن آن علیا مخدره / مرحوم انور اردبیلی ۱۸۲
- فصل بیست و دوم: احوالات اربعین ۱۸۷
- اربعین است و دل از سوگ شهیدان خون است / به مناسبت اربعین حسینی /
 آیت‌الله العظمی صافی ۱۸۹

- ای قبر پاکی مطلع نور خدا حسین/ زبان حال علیا مخدّره در روز اربعین/
 شهدی اصغر آقا ذهنی تبریزی ۱۹۱
- ای برادر کاروان کربلا آورده‌ام/ دو بیت اربعین/ دکتر یوسف معماری ۱۹۶
- زینب یثوردی نهضت دینی تکامله/ احوالات اربعین/ مرحوم انور اردبیلی ۲۰۰
- شامدن گل‌دیم خدایه شکر اولا قارداش حسین/ اربعین زبان حال حضرت
 زینب (ص)/ مرحوم شانی تبریزی ۲۰۹
- ای مزاری رشک فردوس برین قارداش حسین/ احوالات اربعین/ مرحوم
 فیروز حراش (خادم) ۲۱۲
- دور گندن حسینیم قلاروی زینب/ نوحه اربعین/ دکتر یوسف معماری ۲۱۵
- فصل بیست و دوم: اس‌الات حضرت زینب سلام‌الله علیها ۲۱۷**
- زینب آن بانوی زیبایی به خاطر حال/ در جلالت حضرت زینب (س)/ مرحوم
 شانی تبریزی ۲۱۹
- زینب آن کان حیا گنج ادب/ در ماح حضرت زینب (س) زینب شیرزن کربلا/
 مرحوم پدیده‌ی تبریزی ۲۲۰
- بلبل که گل بدید سرای سخن کند/ در شهادت حضرت زینب (ع)/ مرحوم
 مضطر اردبیلی ۲۲۷
- دلینده کلمه‌ی سب‌حان ویرنده زینب جان/ در شهادت حضرت زینب (ع)/ مرحوم
 مضطر اردبیلی ۲۲۸
- گل جان ویرور بیکس باجون غربنده قارداش/ نوحه زبان حال جناب زینب
 کبری (س) هنگام وفات آن مخدّره/ مرحوم صحاف تبریزی ۲۳۱
- ای منی آغلار قویان بیر غمر دنیاده حسین/ وفات حضرت زینب سلام‌الله
 علیها/ مرحوم فرقانی (محبی) ۲۳۲

فصل بیست و چهارم: بازگشت اهل بیت (ع) به مدینه و زیارت ناحیه مقدسه

و قیامت‌نامه..... ۲۳۵

گوزوم بو چرخ جفاجوی کینه‌پروره باخ/ احوالات ورود مدینه/ مرحوم

غمناک تبریزی..... ۲۳۷

ای سویاندا تشنه ویرن جان حسین آقا/ زیارت ناحیه مقدسه/ مرحوم مشهدی

اسغر آقا ذهنی تبریزی..... ۲۴۱

حدیث دور چمن آرای باغ عصمتدن/ قیامت‌نامه/ میر عبدالفتاح موسوی

مرا به ای..... ۲۴۷

فصل بیست و پنجم: در مدح ولی عصر ارواحنا فدا..... ۲۶۵

صبحدم باد صبا صبت خانانه نمود/ در ولادت حضرت ولی عصر (عج)/

مرحوم فرقانی (مُحیر)..... ۲۶۷

خوش زندگی است جانا من در آرزویت/ در مدح امام زمان (عج)/ مشکوة

تبریزی..... ۲۷۰

خوش آن روزی که دل‌ها را کند نور من در روشن/ در مدح ولی عصر (عج)/

مرحوم سلیمان امینی سرابی..... ۲۷۱

ای عاشق بی‌قرار مهدی/ در انتظار مهدی (علیه السلام)/ مرحوم سید علی اردبیلی..... ۲۷۲

ای آن که چو گل بهار داری/ ترکیب‌بند در منقبت حضرت محبت ابن الحسن

علیه السلام/ مرحوم نجلی..... ۲۷۴

ای خاتم اوصیاء خاتم/ ترجیح‌بند در توسل به امام دوازدهم/ مرحوم محمود

احمدی بیرجندی..... ۲۷۹

جدا گجه گونوز سنه هر لحظه هر آن آغلارام/ نوحه از زبان حضرت حجة

عصر امام زمان به جد بزرگوارش/ کریم آقا صافی تبریزی..... ۲۸۱

- اذن ویر یارب حسینون اوغلی پنهان قالماسون/ دعا برای ظهور مهدی (عج)
 و انتقام خون شهدای کربلا/ بیضای اردبیلی ۲۸۴
 از ما خطا یا الله وز تو عطا یا الله/ طلب مغفرت/ مرحوم ناصر اردبیلی ۲۸۸

مقدمه استاد حاج داود علیزاده

السلام علیکم یا اهل بیت النبوه
«ذلک و من یُعَظِّمُ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ»
(سوره حج، آیه ۳۱)

و هر کس شعائر دین را حتی بشمارد صفتی است که در دل قلوب اهل تقواست.

پاسداری از شخصیت مقام و منزلت حضرت پیامبر عظیم الشان اسلام (ص) و همچنین اهل بیت (ع) وجه و جوب ابراز محبت به این بزرگواران را بدیهی می نماید. یکی از مظاهر ابراز محبت به اهل بیت (ع) توجه به مصائب ایشان و تعزیت و برپایی شعائر آنان، ترویج و نشر ادبیات رشایی کربلاست. از همین رهگذر عنایت به صحت وقایع مربوط با مصائب و پرهیز از تحریف مسائل غیر قابل اثبات نیز امری ملایم با این ابراز محبت و علاقه است که بر عزیزان اهل تأمل و انصاف پوشیده نیست.

حال گرچه هر نوشته ای پنجره ای است به درون قلب نویسنده و روایا و نهفته ها همه با هم متفاوت و متمایزند. بنابراین سخن گفتن از مصائب همیشه جاوید و شکوهمند عاشورا و ایثارها و نثارهای حضرت سیدالشهدا (ع) و یاران او شگفت و شگرف موضوعی است که قلم با همه توانش از بیان آن ناتوان است. هرچه در وصف کربلا و حماسه آفرینانش نوشته و سروده شود تا قیام قیامت تمام نخواهد شد و این اثر هم نمونه ای کوچک از دریای عشق

و محبت شاعران ایرانی و علی‌الخصوص آذری است که به آستان اهل‌بیت^(ع) تقدیم شده است.

فرصتی مناسب است تا یادی از یکی از نغمه‌سرایان با اخلاص حضرت سیدالشهداء علیه‌السلام شود، استاد «انور» علیه‌الرحمه ابرمرد مدح و مرثیه، تراوشات فکری حاج انور که غالباً در قالب شعر توأم با اخلاقیات، پندیات، مناقب و مصائب اهل‌بیت منطبق با مقاتل معتبر بوده است. از ویژگی‌های این شاعر آئینی «دستگیری» از نیازمندان جامعه در خفا بود که بیشتر این عمل پس از دیده شدن از ارتحالش معلوم گردید: «اخلاص»، «تواضع»، «فصیح و روان بودن» و مشهور «علاقه خاص» و وافر نسبت به اربابش امام حسین^(ع) بود.

خاطره از دوران تحصیلات دانشگاهی و اشعار استاد دارم محرم بود و شب‌های دهه اونی، و شب «انحان آناتومی و اشعار «یتیم» استاد. بنده به ساحت مقدس حضرت «یتیم»^(ع) ارسلا کردم و آن شب شعر «یتیم» را با نیت خاص اجرا کردم. الحمدلله به نیت حضرت در امتحان موفق و اجرای آن شعر هم یکی از ماندگارترین آثار بنده شد. شعرهای متعددی از استاد «انور» اجرا شده است از جمله شهادت حضرت زینب سلام‌الله علیه که آن هم از شاهکارهای ایشان است. در هر حال همین بس که بعد از وفات هنوز نام و آثار او زنده و جاوید است.

بعد از وفات تربت ما در زمین مجو

در سینه‌های مردم عارف مزار ما

ذاکرالحسین داود علیزاده

۷ ذیحجه ۱۴۳۶ - ۱۳۹۴/۶/۳۰

الحمد لله رب العالمين والصلوات والسلام على خير خلقه و اشرف
 برите محمدٍ واله الطيبين الطاهرين المعصومين
 السلام عليك يا ابا عبدالله الحسين عليه السلام

اشاره

در پیشگفتار جلد اول پیشینه موضوع کتاب و اسباب تألیف نوشته شده است، از این رو تکرار آن لازم نبود. این مجموعه «حسینیم وای حسینیم» گزیده مدایح و مراثی سالانه شیدان، رهاورد بیست و پنج ساله نگارنده در مؤانست و خوشه چینی انگلدار ادبیات مرثیه است، از حسن اتفاق در بیست و پنج فصل هم فراهم آمد، که شامل مراثی و ده قطعه شعر در قالب های مختلف اعم از قطعه، قصیده، غزل، ترک، رباعی، مخمس، مسمط و مثنوی از شصت و شش شاعر مرثیه سرای ایرانی است.

جلد اول که عنوان فرعی آن «از مدینه تا کربلا» است، فصول اول تا دهم را دربر گرفته شامل گزیده مدایح و مراثی مربوط به حضرت امیر اکرم (ص)، حضرت امیرالمؤمنین (ع)، حضرت زهرا (سلام الله علیها)، امام حسن (ع)، شروع ماه محرم، احوالات حضرت قاسم ابن حسن (ع)، احوالات حضرت علی اکبر (ع)، احوالات حضرت عباس (ع) و احوالات حضرت علی اصغر (ع) شده است.

جلد دوم با عنوان «در کربلا» شامل فصول دهم تا شانزدهم کتاب است و در آن اشعار و مراثی مربوط به قیام امام حسین (ع)، احوالات وداع امام حسین (ع)، مناجات امام العارفین در قتلگاه و شهادت امام حسین (ع)، شهادت

عبدالله ابن الحسن (ع)، غارت خیام اهل بیت (ع)، احوالات شام غریبان و تنور خولی و دفن شهدا درج شده است.

جلد سوم کتاب «حسینیم وای حسینیم» عنوان «از کربلا تا مدینه» نام گرفته است که فصل هفدهم تا بیست و پنجم را در خود جای داده است: احوالات کوچ از کربلا و ورود به کوفه، احوالات دیر راهب، احوالات راه شام و مجلس یزید، احوالات حضرت رقیه بنت الحسین (ع)، احوالات اربعین، احوالات حضرت زینب سلام الله علیها، بازگشت اهل بیت به مدینه منوره و زیارت ناحیه مقدسه و قیامت نامه در اینجلد درج شده است. فصل پایانی به مدایح و مراثی مربوط به نام نامی ولیعصر ارواحنا فدا، منتقم خون به ناحق ریخته کربلا، تاریخ تازین گشته و کتاب را به سرانجام آورده است. تا چه قبول افتد و چه در نظر آید.

در عید قربان در مساجد ادای زائرین هموطن به شهادت رسیدند. یادشان گرامی.

ملتسم دعا

کربلایی رحیم نیکبخت

روز عید قربان دهم ذیحجه ۱۴۲۰

mirkohy.nikbakht@gmail.com